

POSELSTVÍ SVATÉHO OTCE KE SVĚTOVÉMU DNI MIGRANTŮ A UPRCHLÍKŮ 19. LEDNA 2014

„Migranti a uprchlíci: na cestě k lepšímu světu“

Draží bratři a sestry,

naše společnosti prožívají procesy vzájemné závislosti a propojování na globální úrovni, v historii nikdy nevidané. I přes všechny jejich problematické a negativní rysy mají za cíl zlepšení životních podmínek lidské rodiny, a to nejen z hlediska ekonomického, ale i politického a kulturního. Vždyť každý člověk patří do lidstva a spolu s celou rodinou národů sdílí své naděje pro lepší budoucnost. Z tohoto přesvědčení vychází téma, které jsem zvolil pro letošní Světový den migrantů a uprchlíků: „*Migranti a uprchlíci: na cestě k lepšímu světu*“.

Mezi jinými výsledky současných proměn se ukazuje rostoucí jev lidské mobility jako „znamení časů“; tak jej označil papež Benedikt XVI. (viz *Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2006*). Jestliže migrace na jedné straně často odhaluje nedostatky a nedokonalosti států i mezinárodního společenství, na druhé straně taktéž ukazuje touhu lidstva po životě jednoty, jež respektuje rozdílnosti, touhu po přijetí a pohostinnosti, které by umožnily spravedlivé rozdělování pozemských statků, ochranu a prosazování důstojnosti a ústředního postavení každé lidské bytosti.

Z křesťanského pohledu se v jevech migrace, jakož i v jiných skutečnostech lidského života, odehrává pnutí mezi stvořením, jež je poznamenáno milostí a spásou, a mezi mystériem hříchu. Proti solidaritě, přijetí, gestům bratrství a pochopení se staví odmítání, diskriminace, vykořisťovatelské obchody, bolest a smrt. Starost vzbuzují především takové situace, kdy je migrace nejen násilná, ale dokonce se uskutečňuje v různých podobách obchodu s lidmi a jejím výsledkem je otroctví. Otročká práce je dnes stále v kurzu! Avšak i navzdory problémům, rizikům a těžkostem, kterým je třeba čelit, mnoho migrantů a uprchlíků se i nadále inspiruje důvěrou spojenou s nadějí. Ty přinášejí do jejich srdce touhu po lepší budoucnosti nejen pro ně, ale i pro jejich rodiny a lidi jim blízké.

Co obnáší uskutečňování „lepšího světa“? Tento výraz neoznačuje jen nějaké naivní abstraktní pojetí a něco neuskutečnitelného, ale orientuje nás na úsilí o autentický a integrální rozvoj a na vytváření podmínek důstojného života pro všechny tak, aby požadavky lidí a rodin nacházely spravedlivé odpovědi a aby se respektovalo, pěstovalo a rozvíjelo stvoření, které máme od Boha. Ctihodný Pavel VI. popisoval touhy dnešních lidí těmito slovy: „... aby měli lépe zabezpečenou obživu, zdravotní péči, stálé zaměstnání; aby byli bezpečni před každým útlakem, svobodni od všeho zřůdného, co narušuje lidskou důstojnost, a mohli se den ode dne lépe realizovat; aby byli vzdělanější: tj. aby mohli více pracovat, učit se, vlastnit a aby tak stoupala jejich hodnota“ (Enc. *Populorum progressio*, 26. března 1967,6). Naše srdce touží po „něčem více“, což neznamená prostě pouze více vědět nebo více mít, ale především „více být“. Rozvoj nelze redukovat na pouhý ekonomický růst, dosahovaný často bez ohledu na nejslabší a bezbranné lidi. Svět se může zlepšovat pouze tehdy, je-li prvotní pozornost věnována člověku; je-li povznesení člověka integrální, ve všech jeho směrech, včetně duchovního; není-li zanedbáván nikdo, včetně chudých, nemocných, uvězněných a cizinců (srov. *Mt 25,31-46*); jsme-li schopni přejít od „kultury vyřazování“ druhých lidí ke kultuře setkání s nimi a jejich přijímání.

Migranti a uprchlíci nejsou figurkami na šachovnici lidstva. Jedná se o děti, ženy a muže, kteří opouštějí a z různých důvodů jsou nuceni opouštět své domovy. Oni sdílejí tytéž legitimní touhy po tom, aby poznávali, aby vlastnili, ale především, aby více byli. Pozoruhodný je počet lidí, kteří migrují z jednoho kontinentu na druhý, stejně tak i těch, kdo se přemísťují v rámci svých zemí a zeměpisných oblastí. Současné migrační proudy představují v dějinách nejrozsáhlejší pohyb osob, ne-li celých národů. Církev na cestě s migranty a uprchlíky se snaží pochopit příčiny stojící u počátku jejich migrace a také pracovat na tom, aby se překonávaly negativní účinky a zhodnocovaly pozitivní dopady na původní, přechodné i cílové společnosti migrujících proudů.

Přestože povzbuzujeme k rozvoji lepšího světa, bohužel nemůžeme mlčet o skandální chudobě v jejich různých rozměrech. Násilí, vykořisťování, diskriminace, sociální vyloučení, restriktivní přístup k základním svobodám jednotlivců i skupin – to jsou některé z hlavních forem chudoby, které je třeba překonat. Právě tyto aspekty často charakterizují migrační pohyby a spojují migraci s chudobou. Ve snaze uniknout nouzi či pronásledování a zlepšit svou perspektivu anebo si zachránit život se miliony lidí vydávají na migrační pouť; zatímco doufají ve splnění svých očekávání, setkávají se často s nedůvěrou, uzavřeností a vyloučením a jsou zasaženy jiným neštěstím, které je často ještě i horší a zraňuje jejich lidskou důstojnost.

Rozměry, jichž migrace nabývá v naší době globalizace, si vyžadují nový spravedlivý a účinný způsob jejího řešení a řízení, který potřebuje především mezinárodní spolupráci a ducha hluboké solidarity a soucitu. Je důležitá spolupráce na všech úrovních a všeobecné přijetí normativních nástrojů, které by chránily a povznášely lidskou osobu. Papež Benedikt XVI. vytýčil její principy, když prohlašoval, že „takovouto politiku je třeba vyvíjet počínaje těsnou spoluprací se zeměmi, z nichž migranti pocházejí, a těmi, které je přijímají; měly by ji provázet vhodné mezinárodní předpisy schopné harmonizovat různá legislativní uspořádání za účelem ochrany požadavků a práv migrujících osob a rodin a současně i cílových společností emigrantů“ (Enc. *Caritas in veritate*, 29. června 2009,62). Společná práce pro lepší svět vyžaduje vzájemnou pomoc zemí, dostupnost a důvěru bez toho, že by se vytvářely nepřekonatelné překážky. Vhodná synergie může povzbudit vládnoucí představitele, aby čelili sociálně-ekonomické nerovnováze a neřízené globalizaci, což jsou příčiny migrace, která z lidí vytváří spíše oběti než její aktéry. Žádná země nemůže sama čelit těžkostem spojeným s tímto jevem, který je tak rozsáhlý, že se týká již všech kontinentů, buď jako proud imigrace nebo emigrace.

Dále je důležité zdůraznit, že takováto spolupráce začíná již úsilím, které by měla každá země vynakládat na vytváření lepších domácích ekonomických a sociálních podmínek tak, aby emigrace nebyla jedinou volbou pro toho, kdo hledá mír, spravedlnost, bezpečnost a úplnou úctu k lidské důstojnosti. Vytváření pracovních příležitostí v místních ekonomikách rovněž zabrání rozdělení rodin a zaručí jednotlivcům i skupinám stabilní a klidné podmínky.

Když sledujeme situaci migrantů a uprchlíků, je tu ještě třetí prvek na cestě k vytváření lepšího světa, o němž bych se chtěl zmínit. Je to překonávání předsudků a zaujatosti ve vztahu k migraci. Nezřídka totiž příchod migrantů, uprchlíků, žadatelů o azyl a běženců vyvolává u místního obyvatelstva podezření a nepřátelství. Rodí se strach z toho, že bude docházet k narušení sociální jistoty, že se riskuje ztráta vlastní identity a kultury, že vzroste konkurence na trhu práce anebo že dokonce budou importovány nové faktory kriminality. V této oblasti mají velkou zodpovědnost masové sdělovací prostředky. Jejich úkolem je, aby odhalovaly stereotypy a nabízely korektní informace, aby tam, kde bude třeba, poukazovaly na chyby některých, ale také přibližovaly čestnost, poctivost a velkorysost většiny. K tomu je zapotřebí, aby všichni změnili svůj postoj k emigrantům a k uprchlíkům. Je třeba přejít od postoje obrany a strachu, nezájmu a sociálního vyloučení – které jsou vlastní právě „kultuře vyřazení“ – k postoji, jehož základem bude „kultura

setkání“, neboť ta jediná je schopná vytvářet spravedlivější a více bratrský, lepší svět. Také sdělovací prostředky jsou povolány k tomu, aby podstoupily „konverzi svých postojů“ a přispívaly k této změně chování vůči migrantům a uprchlíkům.

Myslím na to, jak Svatá rodina z Nazareta na počátku své cesty také prožívala zkušenost odmítnutí: Maria „porodila prvorozeného syna, zavinula ho do plenek a položila do jeslí, protože v zájezdním útulku nebylo pro ně místo“ (*Lk 2,7*). Ježíš, Panna Maria a svatý Josef dokonce zakusili, co to znamená odejít z vlastní země a být migranty; ohrožení Herodovou touhou po moci byli nuceni uprchnout do Egypta (srov. *Mt 2,13-14*). Ale v mateřském srdci Panny Marie a v starostlivém srdci svatého Josefa, Ochránce Svaté rodiny, zůstala zachována důvěra v to, že je Bůh nikdy neopustí. Kéž na jejich přímluvu stále zůstane tato skálopevná jistota i v srdci každého migranta a uprchlíka.

Při své odpovědi na Kristovu výzvu „Jděte a získejte za učedníky všechny národy“ je církev povolána k tomu, aby byla Božím lidem, který zahrnuje všechny národy a všem národům přináší poselství evangelia, neboť ve tváři každého člověka je vtištěna tvář Kristova! Zde se nachází nejhlubší kořen důstojnosti lidské osoby, kterou je třeba vždy respektovat a ochraňovat. To, co zakládá důstojnost lidské osoby, nejsou kritéria efektivity a produktivity, přináležitost k určité společenské vrstvě, etnická a náboženská příslušnost, ale fakt, že člověk byl stvořen k Božímu obrazu a podobnosti (srov. *Gen 1,26-27*), a ještě více skutečnost, že jsme dětmi Božími! Každá lidská bytost je Božím dítětem! Je v ní vtištěn Boží obraz! Jde tedy o to, abychom my jako první – a abychom v tom pomáhali i ostatním – viděli v migrantovi a v uprchlíkovi nejen problém, který je třeba řešit, ale i bratra a sestru, jež je třeba přijmout, respektovat a milovat, a příležitost, kterou nám nabízí Boží Prozřetelnost; abychom vytvářeli spravedlivější společnost, dokonalejší demokracii, solidárnější stát, bratrštější svět a otevřenější křesťanskou společnost podle evangelia. Migrace může dát zrod příležitostem pro novou evangelizaci a může otevírat prostory pro růst nového lidstva, které se ohlašuje ve velikonočním tajemství – lidstva, pro něž každá cizí země je vlastní a každá vlast je cizinou.

Drazí migranti a uprchlíci, neztrácejte naději, že i pro vás je vyhrazena bezpečnější budoucnost, že se na svých cestách budete setkávat s podanou rukou a že vám bude dopřáno, abyste zakusili bratrskou solidaritu a vroucnost přátelství! Vás všechny i ty, kteří svůj život a své síly dávají pro to, aby vám stáli po boku, ujišťuji o své modlitbě a ze srdce uděluji apoštolské požehnání.

Ve Vatikánu 5. srpna 2013

FRANTIŠEK